

ТЕМА 2

Особливості професійного спілкування. Норми української мови

Мета: сформувані поняття про стиліову диференціацію української мови, наголосити на винятковій ролі діалектів у процесі становлення літературної мови, з'ясувати зміст мовних явищ, які перебувають поза літературною мовою; поглибити і вдосконалити знання про чергування голосних і приголосних звуків.

1. Стилї сучасної української літературної мови. Характеристика офіційно-ділового стилю та його підстилїв.

2. Пояснити зміст поняття «мовна норма». Назвати ознаки і типи мовних норм. Суржик, сленг, жаргон і шляхи їх подолання.

3. Характеристика трьох основних діалектів української мови.

4. Принципи українського правопису. Зміни до правопису 2019 р.

5. Автобіографія (написати, вказати правдиву інформацію про себе).

Ключові слова та терміни: арго, вульгаризми, діалект, жаргон, літературна мова, мовна норма, наріччя, нецензурна лексика, обсценна лексика, принципи правопису, сленг, стиль мови, соціолект, суржик.

✍ Виконати практичні завдання

1. Утворити прикметники, усно пояснити чергування приголосних (Рига – ризький), вкажіть, яким правилом ви користувались, які є винятки з цього правила.

Гаага, Гамбург, Гданськ, Гринвіч, Дамаск, Ірак, Канада, Карабах, Калущ, Кременчук, Кривий Ріг, Бахмач, Галич, Дрогобич, Запоріжжя, Золотоноша, Лейпциг, Люксембург, Ніцца, Нюрнберг, Нью-Йорк, Париж, Перемишль, Страсбург, Тернопіль, Тбілісі, Техас, Цюрих, Сиваш, Черкаси, герцог, турок, тюрки, баски, волох, грек, казах, латиш, словак, таджик, узбек, чех, шах.

2. Утворити прикметники від поданих слів, пояснити чи відбувається спрощення у групах приголосних звуків (вість – вісник (спрощення у буквосполученні -стн- на письмі), форпост – форпостний (спрощення відбувається лише у вимові, бо слово іномовного походження, вкажіть, яким правилом ви користувались, які є винятки з цього правила).

Абонент, ад'ютант, вартість, виїзд, випуск, доблесть, захист, комендант, контраст, кореспондент, користь, перехрестя, президент, пристрасть, проїзд, тиждень, студент, щастя, якість.

3. На прикладі поданих слів пояснити чергування голосних звуків (водопі́й – водопою́).

Камінь, кінь, особа, стояти, поріг, оберіг, колір, торгівля.

4. Поставте іменники у О.в.

Бадьорість, безліч, жалість, любов, матір, медаль, міць, мудрість, поміч, радість, річ, розкіш, розповідь.

5. Переписати слова, проставивши наголоси. З'ясувати, де наголос є додатковим засобом розрізнення слів і їхніх форм (наприклад: похідний – який стосується походу, буває чи виробляється в поході; похідний – утворений, виведений і т. ін. з іншого подібного (про величину, форму, категорію тощо)).

Вигода, поділ, лікарський, складний, договір, випадок, фаховий, ознака, чорнозем, лате, середина, дрова, спина, вітчим, господарський.

6. Відредагувати речення.

1. Об'єм зібраного матеріалу недостатній для проведення експеримента. 2. У постановці п'єси приймали участь найвідоміші актори сучасності. 3. Такі дії являються невиправданими і спричиняють порушення вашого психологічного становища. 4. Ми не помітили явну помилку, коли поверхнево проглядали автобіографію. 5. Дану статтю необхідно перевести на іспанську мову. 6. Почасова оплата праці в фірмі не відповідає КЗпП. 7. Заслуженому артисту вручили квіти і вітальну адресу. 8. У школу срочно потрібен вчитель начальних класів. 9. Халатне оформлення документів спричинило відмову у прийнятті заявки на участь у гранті.

7. Завдання з теорії.

Виконуєте письмово. Відповіді на ці питання є в посібнику. Користуйтеся словником лінгвістичних термінів. Пишете в документі Word, зберігаєте в PDF форматі і приєднуєте в moodle.

1. Дайте визначення терміна «мовний стиль». Назвіть функціональні стилі української мови.
2. Назвіть риси офіційно-ділового стилю.
3. Вкажіть підстили офіційно-ділового стилю? Назвіть документи, у яких реалізується кожний підстиль.
4. Дайте визначення терміну мовна норми. Які є типи мовних норм? Яка основна ознака літературної мови? Поясніть, як ви її розумієте. Пригадайте визначення терміну літературна мова.
5. Назвіть мовні явища, які виникають внаслідок порушення мовних норм.
6. Що таке суржик? Які передумови виникнення цього явища?
7. Що таке сленг, жаргон. Наведіть по 5 прикладів. У чому різниця між сленгом і жаргоном?
8. Чому сленг і жаргон називають соціолектом? Поясніть, у чому різниця між поняттями «територіальний діалект» і «соціолект»?
9. Дайте визначення терміну діалект. Назвіть територіальні діалекти сучасної української мови. На основі якого діалекту сформувалась українська літературна мова? Який діалект використовується там, де ви проживаєте? Наведіть по 5 прикладів до кожного з трьох діалектів української мови.
10. Назвіть основні особливості південно-західного діалекту. Які говори виділяють в межах південно-західного діалекту? З чим пов'язана значна їх кількість, порівняно з говорами інших діалектів?
11. Назвіть основні ознаки південно-східного і північного діалекту.
12. Що таке нецензурна лексика, обценна лексика? Чи притаманне використання таких слів українській мові?
13. Назвіть основні принципи українського правопису, поясніть їх, наведіть приклади.
14. Назвіть основні зміни Українського правопису 2019 року (копіюєте з інтернету).

8. Напишіть автобіографію, вкажіть правдиву інформацію про себе. Користуйтеся зразком у moodle або в посібнику, також напишіть визначення автобіографії і перелік реквізитів (є в посібнику).